

**Az „ÁROP-1.1.10 A jogszabály előkészítési folyamat
racionalizálása” projekt keretében elkészített módszertan
felülvizsgálata**

NEMZETKÖZI LEGJOBB GYAKORLATOK

Készítette: Miniszterelnöki Kormányiroda
Kormányzati Igazgatási Főosztály IV.

Tartalomjegyzék

I. A HATÁSVIZSGÁLATI RENDSZEREK NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁSA	4
II. TÁRSADALMI HATÁSOK	17
1. Nemzetközi környezet	17
1.1. Belgium	17
1.2. Csehország	17
1.3. Franciaország	17
1.4. Horvátország	17
1.5. Lengyelország	18
1.6. Olaszország	18
1.7. Románia	18
1.8. Szlovákia	18
1.9. Szlovénia	18
III. VERSENYKÉPESSÉG	20
1. A versenyképességre gyakorolt hatás módszertana	20
2. Nemzetközi példák	21
2.1. Belgium	22
2.2. Csehország	22
2.3. Franciaország	22
2.4. Horvátország	22
2.5. Írország	22
2.6. Lengyelország	22
2.7. Németország	22
2.8. Olaszország	22
IV. FOGLALKOZTATÁSI, MUNKAERŐPIACI HATÁS	23
1. Nemzetközi kitekintés	23
1.1. Európai foglalkoztatási stratégia	23
V. BIZTONSÁG, VÉDELEM	28
1. Csehország	28
2. Lengyelország	28
VI. EGÉSZSÉGHATÁSOK	29
1. Nemzetközi mutatók	29
2. Az egészséghatások értékelését segítő szervezetek/intézmények	29
VII. DIGITALIZÁCIÓ	30
1. Nemzetközi példák	30
1.1. Lengyelország	30

1.2. Szlovákia	30
1.3. Csehország	30
VIII. ENERGIAÜGY	31
1. Nemzetközi kitekintés	31
1.1. Német Energiaügyi Stratégia	31
1.2. Uniós Energiaügyi Stratégia	31
2. Nemzetközi hatásvizsgálati példák	32
2.1. Horvátország	32
2.2. Szlovénia	33
2.3. Csehország	33

I. A HATÁSVIZSGÁLATI RENDSZEREK NEMZETKÖZI ÖSSZEHOSONLÍTÁSA

A tárgybeli kutatás összefoglalója szerint a kutatás nem tárt fel olyan uniós rendeletet vagy irányelvet, amely a tagállamokra nézve, általános jellegű,¹ kötelező erővel bíró normákat határozna meg az előzetes vagy utólagos hatásvizsgálat tárgykörében. Idevágó *acquis communautaire* hiányában azt lehet megvizsgálni, hogy vajon **az Európai Bizottság uniós jogalkotás minőségét javítani szándékozó *better regulation* (jobb jogalkotás) programjának alapelveivel, főbb vonásaival összhangban van-e a tagállami hatásvizsgálati szabályozás.** A fent említett szempont mellett **az OECD jelentéseiben és ajánlásaiban felállított standardok** szolgálták viszonyítási pontként az egyes országok szabályozásának értékelésénél a kutatók számára.

A hatásvizsgálati tevékenység lefolytatásának jogszabályi környezetét illetően megállapítja a kutatás, hogy a vizsgált országok közül Franciaországban, Németországban és Romániában törvényi szinten kerültek rögzítésre a hatásvizsgálat lefolytatásának szabályai. Belgiumban, Horvátországban, Olaszországban és Szlovákiában törvényi és végrehajtási rendelet szintjén kerül szabályozásra a kérdés, míg Ausztriában, Csehországban, Lengyelországban és Szlovéniában rendeleti/határozati szinten szabályozott a hatásvizsgálat lefolytatása. A fenti információkat azzal érdemes kiegészíteni, hogy Belgiumban a széleskörű autonómiát élvező nyelvi régiók jogalkotó szerveinek is jogában áll saját jogalkotási mechanizmusaik vonatkozásában speciális szabályokat elfogadni, Franciaországban a törvények értelmezését ún. körlevelek (Circulaire) segítik, Németországban pedig a szövetségi belügyminisztérium kézikönyve.

A hatásvizsgálati tevékenységben résztvevők körét illetően az a megállapítást teszi a kutatás, hogy a vizsgált országok mindegyikében a kormányzati szervek a fő résztvevői a hatásvizsgálati eljárásnak, azonban három modellt lehet elkülöníteni az alapján, hogy a szerv mennyire van közel a kormányhoz. A hatásvizsgálatot végezheti az illetékes minisztérium (Ausztria, Belgium, Csehország, Franciaország, Lengyelország, Olaszország, Szlovákia), vagy a kormánynak alárendelt, szakosított szerv (Horvátország, Románia, Szlovénia).

Németországban a minisztériumok mellett a kormány szervezeti keretein belül működő, de autonómiát élvező szerv és a parlament mindkét háza folytat hatásvizsgálatot. Belgium, Franciaország és Olaszország esetében az Államtanács véleményező szerepet lát el a meghatározott esetekben, illetve a többi vizsgált országban egyéb meghatározott szervek és intézmények is bevonhatók a folyamatba.

A hatásvizsgálati lap és összesítő formai és tartalmi követelményei kapcsán elmondható, hogy **a gazdasági szereplőkre és a gazdaság versenyképességére gyakorolt hatások minden vizsgált ország szabályozásában megjelennek.** E tárgykörön belül a vállalkozások adminisztratív terheinek csökkentése és/vagy a rendelkezések **KKV szektorra gyakorolt hatása** említésre kerül a belga, a horvát, a lengyel, a német, az olasz, szlovák és szlovén szabályozásban. A német, a szlovák és a szlovén szabályozás kiemelt figyelmet fordít **a vállalkozások adminisztratív terhének csökkentésére.** E cél Németországban a '1 in 1 out', míg Szlovákiában a '1 in 2 out' elv alkalmazása révén realizálódik. Az első elv értelmében minden egyes költségnövekedést ugyanolyan mértékű, a második esetében pedig kétszeres tehersökkentéssel szükséges kompenzálni.

¹ E tekintetben szükséges hangsúlyozni, hogy a 2011/92/EU irányelv kizárólag a környezeti hatásvizsgálat szabályait rögzíti, azaz nem tekinthető általános jellegű követelménynek.

E szemponton túl a vizsgált országok szabályozása változatos képet mutat attól függően, hogy **az adott társadalom és az annak akaratát képviselő jogalkotó számára mely szempontok számítanak prioritásnak.**

A természeti környezetre gyakorolt hatások vizsgálatának követelményét szintén minden ország szabályozása tartalmazza. E szempont elemzését a legrészletesebben a belga és a horvát szabályozás követeli meg, aprólékosan sorolva a lehetséges hatásokat (a klímára, a biodiverzitásra). Belgiumban **a társadalmi kohézió, a társadalmi és nemek közötti egyenlőség elősegítése** kiemelt szempontnak tekinthető. Hasonló szempontok a cseh, a francia és a horvát szabályozásban is említésre kerülnek. Franciaországban **a nők és férfiak közötti egyenlőség fontosságát** több körlevél is hangsúlyozza. Az olasz szabályozásban **az uniós jogi minimumrendelkezéseknek való megfelelés is a vizsgálat tárgyát képezi**, míg a szlovák szabályozásban különösen hangsúlyos **a családokra kifejtett hatás** vizsgálata.

A hatásvizsgálati tevékenység lefolytatásának eljárásrendje kapcsán megállapítható, hogy főszabályként minden vizsgált országban **kötelező az előzetes hatásvizsgálat elvégzése.** A vizsgált országok közül többben azonban megfigyelhetők alkivételek. Belgiumban az Államtanács jogalkotási osztálya kötelezően véleményezi a miniszterektől származó javaslatokat, a képviselőktől származó javaslat esetén azonban e vélemény kikérése csak abban az esetben szükséges, amennyiben azt a képviselők egyharmada vagy valamely 'nyelvi csoport' többsége kéri. Csehországban és Romániában a parlamenti képviselőktől, szenátoroktól érkező javaslatokra szintén nem vonatkozik e kötelezettség. Franciaországban és Horvátországban a törvénytervezetek esetén kötelező a hatásvizsgálat elvégzése, azaz a másodlagos jogszabályokra vonatkozó tervezetek esetén nem. A horvát szabályozás bizonyos kényszerítő körülmények – például különös gazdasági vagy társadalmi érdek védelme – fennállta esetén mentességet ad az előzetes hatásvizsgálat elvégzése alól, ez esetben azonban a szabály hatálybalépését követő két éven belül, utólagosan kell elvégezni a hatásvizsgálatot. A szlovén szabályozás hasonló logikát követ. A **szlovák szabályozás** kizárja a hatásvizsgálatra vonatkozó szabályok alkalmazását – a teljesség igénye nélkül – **az alkotmánymódosítások, a költségvetési törvény, a bizalmas információkat tartalmazó jogszabály-tervezet esetén.**

A hatásvizsgálati jelentések nyilvánossága kapcsán elmondható, hogy a kutatás eredménye szerint **a hatásvizsgálati jelentések főszabályként nyilvánosan hozzáférhetők minden vizsgált országban.** Jóllehet, a nagy nyilvánosság számára elérhető dokumentumok köre változó.

A hatásvizsgálati tevékenység eredménye, utóélete. Az első kérdés e tekintetben, hogy a hatásvizsgálat értékelését végző szerv álláspontja köti-e az előterjesztőt, azaz a támogató véleményének hiánya megállíthatja-e a jogalkotási folyamatot, avagy e vélemény csak a jogalkotás során figyelembe veendő szempontok egyikét rögzíti-e?

E tekintetben a kutatás eredményeként az a megállapítás tehető, hogy a belga, a cseh, a horvát, a lengyel, a német, a román, az olasz, a szlovák és a szlovén az előterjesztőt nem kötik a hatásvizsgálat értékelésében foglalt megállapítások. E tekintetben annyi kiegészítést szükséges tenni, hogy Csehországban és Olaszországban az előterjesztő és az értékelést végző szerv közötti esetleges ellentétet a kormány szintjén oldják fel. Az eddigi példákkal ellentétben két vizsgált országban az illetékes szerv támogató véleményének hiánya a szabályozásban meghatározott esetben megakadályozza a jogalkotás tovább folytatását: Ausztriában valamennyi, pénzügyi vonatkozással bíró szabályozáshoz, projekthez a pénzügyminisztérium egyetértése szükséges, ennek hiányában nem folytatható az eljárás. Franciaországban a törvénytervezetet nem tűzik napirendre, ha a hatásvizsgálatot nem tartják elégségesnek.

E tekintetben érdemes a szlovák szabályozást összevetni az osztrákkal: Szlovákiában az értékelést végző bizottságnak tagja a pénzügyminisztérium képviselője, és bár köteles elutasítani a javaslatot, ha nem áll rendelkezésre a bevételkiesést vagy a kiadásnövekedést előidéző költségvetési hatás kezelésére vonatkozó érdemi javaslat, a bizottság nem állíthatja meg a jogalkotást, mint Ausztriában.

A másik, e pontban releváns kérdés, **hogyan létezik-e az adott ország szabályozásában utólagos (ex-post) hatásvizsgálat.** Az osztrák szabályok értelmében amennyiben a szabályozás átlépte a küszöbértéket és így teljes hatásvizsgálatot végeztek az elfogadása előtt, úgy a szabályozás hatályba lépését követő öt éven belül utólagos értékelésnek kell alávetni. Franciaországban nem szisztematikus az utólagos hatásvizsgálat végzése, ahogyan a horvát szabályozás alapján sem kötelező általános jelleggel. Lengyelországban az utólagos értékelést a Minisztertanács kérésére kell elvégezni. Németországban minden 1 millió eurós küszöbértékkel rendelkező szövetségi szabályozási tevékenység vonatkozásában utólagos hatáselemzést kell végezni.

A román gyakorlatban az utólagos hatásvizsgálat szórványosan történik meg. Olaszországban az utólagos hatásvizsgálat nem kötelező, a szaktárcák kétéves tervben rögzítik, hogy mely jogszabályokat tervezik alávetni utólagos értékelésnek.

Szlovákiában hasonló szabályozás érvényesül: a gazdasági minisztérium az ágazatért felelős minisztériummal közösen választja ki a hatásvizsgálatnak alávetni szándékozott szabályokat. Szlovákiában emellett **ún. virtuális szabályozási számlát** vezetnek, amelyen feltüntetésre kerül a szabályozás által okozott adminisztratív tehernövekedés és csökkenés is.

Szlovéniában az utólagos felülvizsgálat fő célja **az adminisztratív terhek csökkentése.** A kutatás eredménye alapján nem tartalmaz rendelkezést az utólagos hatásértékelésre a belga szabályozás.

Csehországban bár van rá gyakorlat – ami a minisztériumokon belüli saját szabályok szerinti felülvizsgálatot jelent –, nincs az előzetes hatásvizsgálathoz hasonló részletes, központi szabályozás. Az eljárás átláthatóbbá tétele jelenleg folyamatban van.

A hatásvizsgálati gyakorlat európai uniós elvárásoknak való megfelelése. Az osztrák szabályozás kapcsán az OECD által megfogalmazott kritika, hogy **a jelenlegi felállás magában hordozza az átfedések és a tisztázatlan funkciók potenciális kockázatát.** A belga szövetségi szintű szabályozás hiányossága a *better regulation* elvárásaihoz képest, hogy nem teszi kötelezővé a szabályozási alternatívák feltérképezését, illetve nem tartalmaz kötelező szabályt a monitoring és az utólagos hatásvizsgálat tekintetében. **Csehországban a hatásvizsgálatért felelős szerv folyamatosan törekszik arra, hogy beépítse a nemzeti szabályozásba az egyes nemzetközi szervezetek standardjait.** A kutatás eredménye szerint Franciaországban az előzetes szabályozási hatásvizsgálatokat szisztematikusan elvégzik. A hatásvizsgálatra vonatkozó **horvát jogi szabályozás az OECD jelentés alapján korszerűnek mondható,** a célkitűzéseit, alapelveit és működési logikáját tekintve megfelel **az európai uniós iránymutatásoknak.**

Ugyanakkor az OECD arra is rámutat, hogy a gyakorlatban a hatásvizsgálatok nem mindig megfelelő minőségűek a minisztériumok elemzési kapacitásának hiánya miatt.

Bár Németország kapcsán az OECD értékelése több kritikát is megfogalmazott – állampolgári egyeztetés hiánya, szubjektivitás az értékelésben – ugyanakkor pozitív példaként emelte ki az ország által kidolgozott Szabályozási Hatásvizsgálati Rendszert, illetve a Nemzeti Normakontroll Tanács tevékenységét. Az olasz szabályozás transzparenciára törekvése a standardoknak való megfelelés szándékát mutatja, ahogyan az is, hogy az olasz közigazgatás részt vesz az uniós jogi aktusok *ex-ante* és *ex-post* hatáselemzésében egyaránt.

Romániában a normatív jogszabály tervezetének összhangban kell állnia az uniós normákkal és azokkal a nemzetközi szerződésekkel, amelyeknek Románia is részese.

A szlovák törvényhozás szabályozása az OECD 2020-as jelentése értelmében kifejezetten nagy figyelmet fordít **a gazdasági szereplők bevonására** a törvényhozási folyamat kezdeti fázisába. Említést érdemel továbbá, hogy a kis- és középvállalkozások érdekképviselői szerve kifejezetten az Európai Bizottság egyik kommunikációjában foglalt ajánlásra figyelemmel került felállításra.

A szlovák és a szlovén szabályozás közös vonása, hogy kiemelt figyelmet szentel az adminisztratív terhek csökkentésének.

A vizsgálat alapján készített jelentés bemutatja Ausztria, Belgium, Csehország, Franciaország, Horvátország, Lengyelország, Németország, Olaszország, Románia, Szlovákia és Szlovénia társadalmi véleményezés keretében alkalmazott gyakorlatait, amelyet részletesen az alábbi táblázat tárgyal.

	A hatásvizsgálati tevékenységben résztvevők	A hatásvizsgálati tevékenység dokumentumai	A hatásvizsgálati tevékenység eredménye, utóélete	A hatásvizsgálati jelentések nyilvánossága	A hatásvizsgálati gyakorlat európai uniós elvárásoknak való megfelelése
AT	<p>- a szövetségi kormány vagy a költségvetési szerv azon tagja végzi el, akinek/amelynek a hatáskörében az adott jogszabálytervezetet elkészítették</p> <p>- pénzügyi vonatkozással bíró szabályozáshoz, projekthez a pénzügyminisztérium egyetértése szükséges</p> <p>A hatásvizsgálat az egyes szövetségi minisztériumok elsődleges felelőssége.</p>	<p>A hatásvizsgálatot előre meghatározott szempontrendszer alapján kell elvégezni, amelyhez nyújtanak útmutatást. Attól függően, hogy teljes vagy egyszerűsített hatásvizsgálat lefolytatásáról van szó (a küszöbérték-teszt alapján határozható meg), a hatásvizsgálati lapok eltérnek egymástól.</p>	<p>A jogszabálytervezeteket és egyéb jogalkotási projekteket legkésőbb <i>a hatálybalépésüktől számított öt éven belül ún. belső értékelésnek</i> kell alávetni, annak érdekében, hogy azonosítani lehessen a további fejlesztési lehetőségeket. A belső értékelést csak azon jogszabályok esetén szükséges lefolytatni, amelyek esetében a küszöbérték-teszt alapján teljes hatásvizsgálatot kellett végezni.</p>	<p>2017 óta minden jogszabálytervezetet közzétesznek a parlament honlapján, a jogalkotási projekt rövid, közérthető módon megfogalmazott leírásával, valamint a hatásvizsgálatról szóló jelentésekkel és más kísérő dokumentumokkal együtt.</p>	<p>A hatásvizsgálat kapcsán az OECD jelentés kritikaként fogalmazta meg, hogy a hatásvizsgálati elemzések eredményeit az osztrák politikai döntéshozók csak részben használják fel. A Miniszterek Tanácsában és a parlamentben a jogalkotási intézkedés hatásairól folytatott viták általában a pénzügyi hatásokra összpontosítanak, így más hatásdimenziók nem jutnak kellőképpen kifejezésre.</p>

	A hatásvizsgálati tevékenységben résztvevők	A hatásvizsgálati tevékenység dokumentumai	A hatásvizsgálati tevékenység eredménye, utóélete	A hatásvizsgálati jelentések nyilvánossága	A hatásvizsgálati gyakorlat európai uniós elvárásoknak való megfelelése
BL	<ul style="list-style-type: none"> - érintett minisztériumok - az Államtanács jogalkotási osztálya - az Igazságszolgáltatás Legfelsőbb Tanácsa - Ügynökség a Közigazgatás Egyszerűsítéséért - Hatásvizsgálati Bizottság - az utólagos hatásvizsgálatokért felelős parlamenti bizottság - Számvevő-szék 	<ul style="list-style-type: none"> - egységes hatásvizsgálati lap formanyomtatvány, mely kitöltési útmutatóval együtt elérhető az Ügynökség honlapján - formai követelmények közül kiemelendő: lefolytatott konzultációk és felhasznált források rögzítése <p>A tartalmi szempontok 21 vizsgálandó tényezőt tartalmaznak.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - az eredmények nyilvánosak a legtöbb jogforrás esetében - jogszabály-módosítás tervezésénél, utólagos normakontroll-eljárások alkalmával felhasználhatók - csatolni kell a parlament elé terjesztett anyaghoz, a hivatalos indokolás az eredményeket tartalmazza 	<ul style="list-style-type: none"> - a jelentéseket az Ügynökség honlapján kell közzétenni, a jogforrástól függően eltérő eseményekhez kötve - kormányzati döntésekkel kapcsolatos jelentést csak a hatáskörrel rendelkező miniszter döntése alapján lehet közzétenni 	<ul style="list-style-type: none"> - az EU-nak nincs a tagállamokra nézve kötelező jogforrása a kérdéskörben - az Európai Bizottság által kiadott 'Better Regulation Guidelines' követelményeinek Belgium nagyrészt megfelel - hiányosságok: szabályozási alternatívák feltérképezése és szabályozás utólagos vizsgálatának megtervezetlensége
CZ	<ul style="list-style-type: none"> - minisztériumok és más központi államigazgatási szervek - Szabályozási Hatásvizsgálat elvégzéséért Felelős Osztály - Szabályozási Hatásvizsgálat elvégzéséért Felelős Bizottság 	<ul style="list-style-type: none"> - hatásvizsgálati lap - zárójelentés 	<p>A jelentés és annak értékelése beépítésre kerül a jogszabálytervezettel kapcsolatos véleménybe.</p>	<p>Egy központi kormányzati portálon a jelentések szabadon hozzáférhetőek.</p>	<p>A Szabályozási Hatásvizsgálat elvégzéséért Felelős Osztály feladatkörébe tartozik az európai uniós elvárásoknak való megfelelés vizsgálata.</p>

	A hatásvizsgálati tevékenységben résztvevők	A hatásvizsgálati tevékenység dokumentumai	A hatásvizsgálati tevékenység eredménye, utóélete	A hatásvizsgálati jelentések nyilvánossága	A hatásvizsgálati gyakorlat európai uniós elvárásoknak való megfelelése
FR	<ul style="list-style-type: none"> - előkészítésben: kormány - jóváhagyásban: Államtanács, Alkotmánytanács 	A követelmény-szint esetenként változik. Minimum: szabványosított hatásvizsgálati lap. A nagyobb reformok esetében a jelentés egyetlen, több száz oldalas dokumentum is lehet.	A törvénytervezetet nem tűzik napirendre, ha a hatásvizsgálatot nem tartják elégségesnek.	A hatásvizsgálatokat online közzéteszik, és külső észrevételek számára is nyitva állnak. Célközönségük azonban továbbra is nagyrészt az intézményi érdekeltekre (kormány, parlament) korlátozódik.	Az Európai Bizottság ajánlásait általában követik, még akkor is, ha azok alkalmazása nem minden területen szisztematikus (pl. utólagos hatásvizsgálatok).
HR	<ul style="list-style-type: none"> - jogalkotási hivatal: általános koordináló feladatot lát el - Szakértő: a törvénytervezet kidolgozásáért felelős hatóság - Hatásvizsgálati koordinátor 	<ul style="list-style-type: none"> - előzetes hatásvizsgálati lap - rendes hatásvizsgálati lap - utólagos hatásvizsgálati lap 	<ul style="list-style-type: none"> - Előzetes hatásvizsgálati lap: a jogalkotási terv véglegesítése során kerül felhasználásra. - Teljes hatásvizsgálati lap: a törvényjavaslat mellékletét képezi 	A hatásvizsgálati jelentések nyilvánosak; a honlapon jól kereshetők, szűrhetők.	Nagyrészt megfelel az uniós elvárásoknak; a törvényekre irányuló hatásvizsgálatok terén az 5. helyen áll az EU-ban hatásvizsgálat minőségét tekintve.
PL	<ul style="list-style-type: none"> - a Minisztertanács tagja - a Miniszterelnöki Kancellária vezetője - a Kormányzati Jogalkotási Központ elnöke 	<ul style="list-style-type: none"> - szabályozási teszt - szabályozási hatásvizsgálat - a törvény működésének értékelése (utólagos) 	A kutatás nem tárt fel erre vonatkozó külön rendelkezést.	A nyilvánosság biztosított az alábbi esetekben: <ul style="list-style-type: none"> - törvénytervezetek előkészületei - törvénytervezetek - rendelettervezetek 	Ha a jogszabálytervezet vagy rendelettervezet az európai uniós jog végrehajtását célozza, a megkereső hatóság a tervezethez csatolja: <ul style="list-style-type: none"> - az irányelv vagy irányelvek rendelkezéseinek táblázatos listája,

	A hatásvizsgálati tevékenységben résztvevők	A hatásvizsgálati tevékenység dokumentumai	A hatásvizsgálati tevékenység eredménye, utóélete	A hatásvizsgálati jelentések nyilvánossága	A hatásvizsgálati gyakorlat európai uniós elvárásoknak való megfelelése
	<ul style="list-style-type: none"> - másik szervezet, ha a miniszterelnöktől felhatalmazást kapott - külön jogszabályi rendelkezés alapján kijelölt szerv - érintett szervezetek - Stratégiai Elemző Központ 				<p>amelyek végrehajtása a projekt célja, valamint a lengyel törvény rendelkezéseinek tervezete</p> <ul style="list-style-type: none"> - magyarázatot, amely meghatározza a jogi aktus vagy rendelet vagy egyes rendelkezéseik egy adott időpontban történő hatálybalépésének okait
DE	<ul style="list-style-type: none"> - a Nemzeti Normakontroll Tanács szerepe meghatározó, de az ex ante, ex post eljárásokba más intézmények is bekapcsolódnak - törvény alapján tevékenységében független, semleges szervezet 	A hatásvizsgálati tevékenység kiterjed többek között a szabályozás céljára, szükségességére, az alternatívák bemutatására. Dokumentumok: céllap, jelentés, nyilatkozatok, határozattervezet	A Nemzeti Normakontroll Tanács véleményét többségi szavazással fogadja el, melyet a hatásvizsgálat típusától függően megküld a jogszabályalkotásért felelős minisztériumnak; a kormány ezekhez megjegyzést fűzhet, a döntés az illetékes minisztériumé.	Az uniós előzetes eljárás esetén a Nemzeti Normakontroll Tanács nyilatkozatait nem teszik közzé; ettől eltérő ex ante vizsgálat esetén a törvénytervezetre vonatkozó valamennyi információ a jogszabályalkotásért felelős minisztérium honlapjára kerül.	Megfelel az uniós elvárásoknak; sőt, az OECD-jelentés mint pozitív példát emeli ki, elsősorban a Nemzeti Normakontroll Tanács működését és a jogszabályi bázist.
IT	<ul style="list-style-type: none"> - Szaktárcák, vagy a normatív intézkedést előterjesztő más közigazgatási szerv 	<ul style="list-style-type: none"> - előzetes hatáselemzés - utólagos hatásértékelés <p>A tárcák féléves jogalkotási terve, amely az előzetes hatáselemzéseket és az</p>	A jogalkotó és a közvélemény elé kerül, de a jogalkotót nem köti.	A minisztertanács központi honlapján és a tárcák honlapján teljes körű nyilvánosság.	Vonatkozó közösségi vívmány nincs, de a <i>better regulation</i> szellemének, alapelveinek megfelel.

	A hatásvizsgálati tevékenységben résztvevők	A hatásvizsgálati tevékenység dokumentumai	A hatásvizsgálati tevékenység eredménye, utóélete	A hatásvizsgálati jelentések nyilvánossága	A hatásvizsgálati gyakorlat európai uniós elvárásoknak való megfelelése
	<ul style="list-style-type: none"> - minisztertanács elnöksége - uniós jogszabályok esetén az Európai Ügyek Tárcaközi Bizottsága, az Európai Ügyek Főosztálya az európai ügyek tárca nélküli minisztere alatt (minisztertanács elnöksége) - a norma címzettjei a kötelező egyeztetési folyamatban 	<p>utólagos hatásértékeléseket is tervezi.</p> <p>A parlamentnek küldött éves jelentés az elvégzett hatásvizsgálatokról.</p>			
RO	<ul style="list-style-type: none"> - jogszabály-tervezet kezdeményezője (központi közigazgatás szakosodott szervei) - összetett jogszabály-tervezetek esetén: tudományos kutatóintézetek, egyetemek, vállalatok vagy nem kormányzati szervezetek 	<p>A jogszabály-tervezetekhez csatolni kell:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az indokolást - az indokolási feljegyzést - a jóváhagyási dokumentumokkal kapcsolatos jelentéseket és - hatástanulmányokat 	<p>Lefolytatják:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a konzultációkat - a nyilvános konzultációkat és - a végrehajtási intézkedéseket 	<p>Ha a kezdeményezést a polgárok teszik meg, az indokoláshoz csatolni kell az Alkotmánybíróság által elkészített és újra közzétett véleményt. Az indokolásokat és magyarázatokat a normatív aktussal Románia Hivatalos Közlönyében kell közzétenni, vagy a kibocsátó hatóságnak az</p>	<p>A tervezetnek összhangban kell állnia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az emberi jogok európai egyezményével - az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatával és - a ratifikált Emberi Jogok Európai Bíróságának joganyagával

	A hatásvizsgálati tevékenységben résztvevők	A hatásvizsgálati tevékenység dokumentumai	A hatásvizsgálati tevékenység eredménye, utóélete	A hatásvizsgálati jelentések nyilvánossága	A hatásvizsgálati gyakorlat európai uniós elvárásoknak való megfelelése
				interneten bemutatnia.	kell
SK	<ul style="list-style-type: none"> - az előterjesztő - a gazdasági minisztérium - a tárcák és az Egységes Módszertan által nevesített intézmények képviselőiből álló Bizottság - a kis- és középvállalkozások érdekképviselői szerve 	<p>A hatásvizsgálat eredményét a hatásvizsgálati záradék tartalmazza, amely az Egységes Módszertan mellékleteiből épül fel annak megfelelően, hogy a jogszabálytervezet mely – a törvényben és az Egységes Módszertanban nevesített területekre –(gazdasági szereplők, családok stb.) van hatással.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - az előzetes hatásvizsgálat eredményét (hatásvizsgálati záradék) csatolni kell a jogszabály-tervezetekhez. A Bizottság esetleges negatív véleménye nem akadály a jogalkotás tovább folytatásának - az utólagos hatásvizsgálat eredményét gazdasági minisztérium közlése a honlapján ajánlás jelleggel 	<ul style="list-style-type: none"> - az előzetes hatásvizsgálat eredménye megismerhető a Slov-Lex oldalon zajló jogszabály-tervezet véleményezési eljárás keretében; - az utólagos hatásvizsgálat eredményét gazdasági minisztérium közlése a honlapján 	<ul style="list-style-type: none"> - az OECD értékelése alapján a szlovák szabályozás nagy figyelmet fordít a gazdasági szereplők bevonására a törvényhozási folyamat kezdeti fázisában; - a kis- és középvállalkozások érdekképviselői szerve az Európai Unió Bizottságának egy kommunikációjában foglalt ajánlásokra figyelemmel került felállításra
SI	<ul style="list-style-type: none"> - a kormány főtitkára, - a Jogalkotási Kormányiroda és a közigazgatási minisztérium, továbbá - az érdekelt állampolgárok és érintett szakértők 	<p>Általában véve elmondható, hogy mind az elsődleges, mind a másodlagos jogszabályok hatásvizsgálatának tartalmaznia kell a költségvetési, közigazgatási, környezeti, gazdasági, társadalmi hatásokat.</p>	<p>A hatásvizsgálat eredményének figyelmen kívül hagyása vagy teljes elmaradása semmiféle szankciót nem von maga után. Az utólagos hatásvizsgálat a sürgősségi eljárásban elfogadott jogszabályok esetén</p>	<p>A hatásvizsgálati jelentéseket a hivatalos kormányzati weboldalon (https://e-uprava.gov.si/si) közzé kell tenni.</p>	<p>A kutatás során nem találtak erre való utalást.</p>

	A hatásvizsgálati tevékenységben résztevők	A hatásvizsgálati tevékenység dokumentumai	A hatásvizsgálati tevékenység eredménye, utóélete	A hatásvizsgálati jelentések nyilvánossága	A hatásvizsgálati gyakorlat európai uniós elvárásoknak való megfelelése
			kötelező, jogszabályok viszont kevésbé jellemző. egyéb esetén		

Tájékoztatásul – az összehasonlítás érdekében – Magyarországra vonatkozóan itt jelezzük az információt összefoglalva.

	A hatásvizsgálati tevékenységben résztvevők	A hatásvizsgálati tevékenység dokumentumai	A hatásvizsgálati tevékenység eredménye, utóélete	A hatásvizsgálati jelentések nyilvánossága	A hatásvizsgálati gyakorlat európai uniós elvárásoknak való megfelelése
Magyarország	A jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételről szóló 2010. évi CXXXI. törvény alapján közzé kell tenni a honlapon a társadalmi egyeztetésre bocsátott tervezetet, koncepciót, és a tervezettel együtt közzé kell tenni a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvényben meghatározott előzetes hatásvizsgálat összefoglaló-ját. Elmondható, hogy az előírás a gyakorlatban is megvalósul, a jogszabály-előkészítők által összeállított előzetes hatásvizsgálatok döntő többségének tartalma megismerhető a hivatalos kormányzati portálon (www.kormany.hu).	Az előzetes és utólagos hatásvizsgálatról szóló 12/2016. (IV. 29.) MvM rendelet állapítja meg a hatásvizsgálati rendszer részletszabályait. A rendelet szerint az előzetes hatásvizsgálat során a) a legnagyobb hasznossággal járó hatásvizsgálatot, az adott szabályozás függvényében a döntési helyzet megalapozásában legnagyobb szerepet játszó közvetett és közvetlen hatások elemzését kell elvégezni; b) a szabályozás pozitív és negatív hatásait is fel kell tární; c) a számszerűsíthető előnyöket és hátrányokat	Magyarországon a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 9. pontja alapján végeznek utólagos hatásvizsgálatot.	A hatásvizsgálatért felelős tárcák a kormányzati honlapon (www.kormany.hu) teszik közzé a hatásvizsgálati összefoglalókat, ahol az érintett szervezetek és a közvélemény is jelezheti véleményét és javaslatokat tehet.	A magyar hatásvizsgálati rendszer nemzetközi viszonylatban is megfelelőnek tekinthető. A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) 2021. évi országértékelésében (Regulatory Policy Outlook 2021, https://www.oecd.org/publications/oecd-regulatory-policy-outlook-2021-38b0fdb1-en.htm) Magyarország iREG-értékelése 2.0., és az OECD-átlag szintjén mozog. Ez azt jelenti, hogy országunk a szabályozási hatásvizsgálatok vonatkozásában a középmezőnyben található, és megelőz többek között olyan országokat, mint

	<p>A hatásvizsgálatért felelős tárcák a kormányzati honlapon teszik közzé a hatásvizsgálati összefoglalókat, ahol az érintett szervezetek és a közvélemény – tehát mindenki – is jelezheti véleményét és javaslatokat tehet.</p>	<p>számszerűsíteni kell, majd ilyen formában kell elemezni;</p> <p>d) egy előzetes hatásvizsgálaton belül egységes módszertani elvrendszert kell alkalmazni;</p> <p>e) a szabályozás várható hatásait az adott szabályozás tekintetében releváns időintervallumban kell vizsgálni;</p> <p>f) több döntési változat esetén valamennyi változat tekintetében fel kell mérni a várható előnyöket és hátrányokat.</p>			<p>Dánia, Hollandia, Belgium és Franciaország. Az utólagos hatásvizsgálatok tekintetében Magyarország szintén a középmezőnyhöz közelít, a mögöttünk lévő országok között található Finnország, Írország és Spanyolország is. A hatásvizsgálati rendszerünk hatékonyságának további növelésére vonatkozóan országunk és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet között folyamatos az együttműködés.</p> <p>Az EU tárgyalások alapján „A jogszabályok hatásvizsgálatára vonatkozó új szabályok elfogadása” mérföldkő tekintetében 2023. évben a kormány új módszertant fogad el és kezd el alkalmazni az összes jogalkotási javaslat szisztematikus hatásvizsgálatára, amelynek alapja i.) az Európai Unió által társfinanszírozott ÁROP-</p>
--	--	---	--	--	---

					<p>1.1.10 A jogszabály előkészítési folyamat racionalizálása projekt keretében elkészített módszertan tapasztalatainak átfogó értékelése, az említett módszertan erősségeinek és gyengeségeinek azonosítása;</p> <p>ii) a nemzetközi intézmények és a tagállamok szabályozási hatásvizsgálattal kapcsolatos legjobb gyakorlatainak azonosítása;</p> <p>iii) a szabályozási hatásvizsgálat területén széles körben elismert szakértelemmel rendelkező nemzetközi szervezetek bevonásával elkészítendő, felülvizsgált hatásvizsgálati módszertan vázlat.</p>
--	--	--	--	--	--

II. TÁRSADALMI HATÁSOK

1. Nemzetközi környezet

A Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet **tizenegy ország** tekintetében mérte fel a jogszabálytervezetekhez készítendő hatástanulmányok milyenségét, melyből kilencnél merült fel társadalmi hatásvizsgálat lefolytatásának követelménye.

1.1. Belgium

A hatásvizsgálatot 21 szempontra tekintettel kell elvégezni, mellyel kapcsolatban vizsgálni kell az intézkedés pozitív/negatív hatásait. Ezek közé tartozik a szegénység elleni harc; az esélyegyenlőségért folytatott harc és szociális kohézió; nők és férfiak közti egyenlőség; foglalkoztatás. Ezek közül a nők és férfiak közötti egyenlőséget kezeli kiemelt területként, amelyhez részletesebb indokolást vár el.

1.2. Csehország

A szabályozási hatásvizsgálat általános elveiről szóló 922/2011. kormányhatározat² előírja, hogy a hatásvizsgálati lapon, illetve az az alapján készült zárójelentésben vizsgálni kell a társadalmi, azon belül is kiemelten a családokra, a nemzeti kisebbségekre és a hátrányos helyzetben (szociális értelemben, illetve fogyatékkal élők) lévő társadalmi csoportokra gyakorolt hatásokat.

A cseh hatásvizsgálati lap 10.5. pontjában igen/nem rubrika bejelölésével lehet megadni, hogy vannak-e a jogszabálytervezetnek társadalmi hatásai. Amennyiben vannak, az azt követő rovatban szükséges részletezni azokat.³

1.3. Franciaország

A törvénytervezetekhez csatolandó hatástanulmányok kötelező tartalmi eleme annak felmérése, hogy a tervezet várhatóan milyen társadalmi következményekkel fog járni.

1.4. Horvátország

A horvát hatásvizsgálati eljárás végrehajtásáról szóló kormányrendelet 5. cikke alapján⁴ a törvénytervezetek közvetlen hatásainak felmérése keretében kell értékelni a társadalmi hatásokat. Ezen belül a demográfiai trendeket (a természetes népességmozgást, a születési és halálozási arányt és népességnövekedési ütemet); a természetes népvándorlást és migrációt; a társadalmi befogadást; az érzékeny csoportok védelmét; a szociális ellátórendszerhez és közszolgáltatásokhoz való hozzáférést, illetve annak fenntarthatóságát; továbbá az egyéb várható, jelentős társadalmi hatásokat.

Ezek jelentőségét a **hatás nagysága** (jelentéktelen, kicsi, nagy) és **az érintett címzett kör** szerint kell meghatározni, melynél szintén annak mérete releváns. Amennyiben a közvetlen hatás jelentős és/vagy nagyszámú címzettet érint, a további vizsgálathoz orientáló kérdéseket is megad a rendelet melléklete (pl. a tervezet érinti-e pozitív vagy negatív tekintetben a demográfiai folyamatokat).

²Obecné zásady pro hodnocení dopadů regulace (RIA). Elérhető: <https://ria.vlada.cz/wp-content/uploads/Obecn%C3%A9-z%C3%A1sady-pro-RIA-2016.pdf> (letöltés dátuma: 2023. 08. 16.)

³RIA rendelet 1. számú melléklet

⁴Uredbu o provedbi postupka procjene učinaka propisa, NN 52/2017.

1.5. Lengyelország

A lengyel jogszabály-tervezetekhez készítendő hatástanulmány⁵ kiemelt kategóriaként kezeli a „más területekre gyakorolt hatás” alatt tárgyalt demográfiát, mivel semmilyen más egyéb szempontot nem nevesít, amely bevonható lenne a társadalmi hatásvizsgálat kategóriájába. Amennyiben jelentkeznek ilyen hatások, a lehetőség van azok részletezésére is.

1.6. Olaszország

A jogszabály-tervezetknél szükséges a megvalósíthatóság társadalmi szempontból történő vizsgálata, mely magába foglalja a foglalkoztatásra és munkanélküliségre; egészségre és morbiditási/mortalitási kockázatokra; vagyoneelosztásra és társadalmi befogadásra; valamint az ismeretek terjesztésére vonatkozó hatásokat. Külön felhívja a figyelmet arra, hogy a jelenlegi helyzet elemzésénél is figyelembe kell venni a társadalmi kontextust, pl. a népesség szerkezetét.

1.7. Románia

Az előzetes hatásvizsgálat kifejezett célja a **társadalmi költségek megbecslése**,⁶ így a jogszabály-tervezetek hatásvizsgálatának kötelező részét képezi a társadalmi hatásokról való tájékoztatás.⁷

1.8. Szlovákia

A szlovák módszertan különlegessége, hogy **a társadalmi hatásokat kifejezetten részletesen tárgyalja** és külön mellékletben foglalkozik a házasság intézményével, a szülői feladatokkal és a családokkal. Utóbbiak esetében annak elemzését kell elvégezni, hogy a jogszabály tervezete milyen hatásokat vált ki a családi környezetre; a családtagok kölcsönös kohéziójára; a gyermeknevelésre; a szülőket a gyermekeik kapcsán megillető jogokra és a sokgyermekes családok anyagi helyzetére vonatkozóan. Vizsgálni kell még továbbá **a szlovák családokról szóló törvényben foglalt elvek érvényesülését**.

1.9. Szlovénia

A szlovén Nemzetgyűlés eljárásrendjében⁸ foglaltak alapján a törvénytervezeteknek tartalmazniuk kell az elfogadás után jelentkező társadalmi következmények felmérését, az egyéb jogszabályok esetén pedig általánosságban véve egy társadalmi hatásvizsgálatot.

Összegezve látható, hogy szinte valamennyi vizsgált ország tekintetében megjelenik a társadalmi hatások felmérésének szükségessége, azonban az nem uniformizált módon történik, van lehetőség az eltérésekre.

A jogszabályok hátrányos helyzetben lévőkre gyakorolt hatásainak felmérése mellett kiemelten megjelenik a demográfiai szempontú vizsgálat szükségessége. Utóbbi terület fontosságát jelzi az Európai Bizottság megállapítása, miszerint **a zöld és digitális átállás mellett a demográfiai változások** jelentik a harmadik tényezőt, amely formálni fogja Európa jövőjét.⁹

⁵Ocena wpływu w rządowym procesie legislacyjnym. Elérhető: <https://www.gov.pl/web/premier/ocena-wplywu-w-rzadowym-procesie-legislacyjnym> (letöltés dátuma: 2023. 08. 16.)

⁶ VERESS Emőd: Legislation in Romania. In: Ulrich KARPEN – Helen XANTHAKI (szerk.): *Legislation in Europe A Country by Country Guide*. Hart Publishing, Oxford, 2020. 410.

⁷ VERESS i.m. 411.

⁸ Poslovnik državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17, 46/20, 105/21 – odl. US, 111/21 in 58/23). Elérhető: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=POSL34&fbclid=IwAR0-cKZUXibYthb_3SWqUWJiV0fjOmvGUO4a5UOAG-OSYHAdWGWVwF5hN_U (letöltés dátuma: 2023. 08. 22.)

⁹Atlas of Demography (AoD), 2022. Az Európai Bizottság weboldala. Forrás: https://knowledge4policy.ec.europa.eu/atlas-demography_en?etrans=hu (letöltés dátuma: 2023. 08. 15.)

A szlovák Egységes módszertan (*Jednotná metodika*)¹⁰ elnevezésű hatásvizsgálati útmutató nagy figyelmet fordít a házasságra, családokra, gyermeknevelésre vonatkozó hatásokra – azokat külön kezeli a tágabb értelemben vett szociálisaktól –, míg a lengyel módszertan kifejezetten csak a demográfiai kérdésre szűkíti le a vizsgálatot. Ezáltal sem uniós szinten, sem a térségben nem számítana kirívónak egy családokat, demográfiai trendeket középpontba állító társadalmi hatásvizsgálat bevezetése.

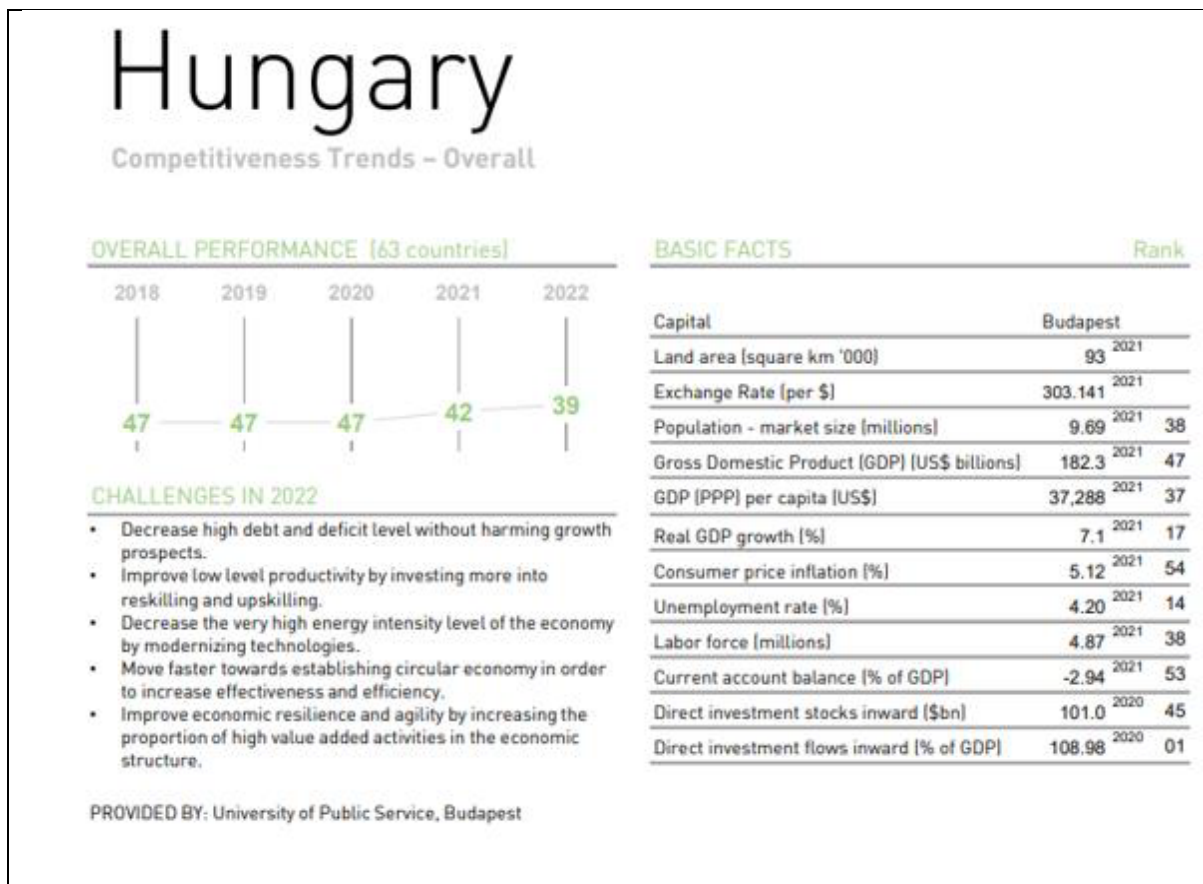
¹⁰Jednotná metodika na posudzovanie vybraných vplyvov, 2023. Forrás: <https://www.mhsr.sk/uploads/files/VaOmcBBY.pdf?csrt=14852977946287416517> (letöltés dátuma: 2023. 08. 13.)

III. VERSENYKÉPESSÉG

1. A versenyképességre gyakorolt hatás módszertana

Ennek összefoglalása nehezen értelmezhető kategória, kiváltképp, hogy egy adott intézkedés az országos szintű versenyképesség vonatkozásában növelő hatást vált-e ki, vagy sem. A nemzetközi versenyképességi rangsorok egy ország teljesítményét számos indikátoron keresztül mérik. Például az IMD World Competitiveness Yearbook 4 pillére (Economic Performance – gazdasági teljesítmény, Government Efficiency – kormányzati hatékonyság, Business Efficiency – vállalati hatékonyság, Infrastructure – infrastruktúra fejlettség). Magyarország 2022-ben a 39. helyen állt, 3 helyet javítva a 2021. évhez képest.

Az alábbi két ábrából például látszik, hogy mely területeken a legrosszabbak a mutatók, pl. jelenleg a kompetens szenior menedzserek hiánya, „*brain drain*” és a képzett munkaerő hiánya nehezítik a gazdasági helyzetet, valamint a nyelvi készségek terén is csupán az 58. helyen állunk. A fentiek alapján kívánatos, hogy az országos szintű, versenyképességre gyakorolt hatásokat főbb pillérenként, vagy összevont indikátorok alapján lehessen elemezni, mert a rövid összefoglalás nem nyújt elégséges, jól elemezhető információkat.

Kép forrása: IMD World Competitiveness Booklet 2022. Forrás: <https://imd.cld.bz/IMD-World-Competitiveness-Booklet-2022/76/> (Letöltés dátuma: 2023.07.30.)

INVESTMENT & DEVELOPMENT		Value	2022 Rank
Total public expenditure on education	Percentage of GDP	4.8 %	37
Total public exp. on education per student	Spending per enrolled pupil/student, all levels	4,032 US\$	40
▶ Pupil-teacher ratio (primary education)	Ratio of students to teaching staff	9.96 ratio	2
▶ Pupil-teacher ratio (secondary education)	Ratio of students to teaching staff	11.48 ratio	23
Apprenticeships	are sufficiently implemented	3.87 Survey [0..10]	55
Employee training	is a high priority in companies	5.11 Survey [0..10]	52
Female labor force	Percentage of total labor force	46.65 %	27
Health infrastructure	meets the needs of society	4.04 Survey [0..10]	50
APEAL		Value	2022 Rank
▶ Cost-of-living index	Index of a basket of goods & services in the main city, including housing (New York City = 100)	62.40 index	11
Attracting and retaining talents	is a priority in companies	6.11 Survey [0..10]	48
Worker motivation	in companies is high	4.68 Survey [0..10]	55
▷ Brain drain	(well-educated and skilled people) does not hinder competitiveness in your economy	2.74 Survey [0..10]	59
Quality of life	is high	5.28 Survey [0..10]	48
Foreign highly-skilled personnel	are attracted to your country's business environment	4.00 Survey [0..10]	50
Remuneration in services professions	Gross annual income including supplements such as bonuses, US\$	12,322 US\$	47
Remuneration of management	Total base salary plus bonuses and long-term incentives, US\$	81,100 US\$	55
Collected personal income tax	On profits, income and capital gains, as a percentage of GDP	5.29 %	32
Justice	is fairly administered	5.04 Survey [0..10]	40
Exposure to particle pollution	Mean population exposure to PM2.5, Micrograms per cubic metre	16.60 micrograms	33

Kép forrása: IMD World Competitiveness Booklet 2022. Forrás: <https://imd.cld.bz/IMD-World-Competitiveness-Booklet-2022/76/> (Letöltés dátuma: 2023.07.30.)

Az Európai Unió (a továbbiakban: EU) és a tagállamok az Európai Unió Működéséről szóló Szerződésben¹¹ biztosítják, hogy a közös piacon az ipar versenyképességéhez szükséges feltételek fennálljanak. E célból egy nyitott és kompetitív piac operál az EU-ban, melynek célja:

- az ipar strukturális változásokhoz való alkalmazkodásának felgyorsítása;
- az innovációnak és az ipar fejlődésének kedvező környezet ösztönzése, különös tekintettel a kis- és középvállalkozásokra (továbbiakban: KKV-k);
- a vállalkozások közti együttműködést ösztönző környezet megteremtése;
- az innovációs politikák ipari potenciáljának jobb kihasználása, K+F.

Az uniós jogalkotási kezdeményezések versenyképességet érintő hatásai főként a következő szektorokban érvényesülnek:

- költség/ár versenyképesség;
- innovatív versenyképesség;
- a technológiai fejlődés és az innováció primátusa;
- **hatékony piaci verseny és torzításmentes hozzáférés a piacokhoz, tisztességes közbeszerzés.**

2. Nemzetközi példák

A gazdasági és versenyképességi mutatók a legtöbb ország esetében esszenciális részét képezik a hatásvizsgálati módszertani útmutatóknak. Fontos társadalmi csoport ugyanis a vállalkozásokra gyakorolt hatás méretüktől, és szerkezetüktől függetlenül, és ösztönzésük, avagy korlátozásuk elemzése a gazdaság szempontjából lényeges visszacsatolási elem.

¹¹ A kis- és középvállalkozások. Az Európai Parlament weboldala. Forrás: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/63/a-kis-es-kozepvallalkozasok> (Letöltés dátuma: 2023.08.23.)

2.1. Belgium

A belga hatásvizsgálati útmutató által meghatározott 21 szempont között helyet kap a KKV-kon kívül a befektetés és a gazdasági fejlődés kérdésköre is.¹²

2.2. Csehország

A cseh útmutató 10.2 és 10.3 pontja foglalkozik a cseh gazdaság versenyképességi mutatóira gyakorolt hatások vizsgálatával, valamint a cseh székhelyű vállalkozások szerepével a hazai és a nemzetközi piacon.¹³

2.3. Franciaország

A törvénytervezetek mellé csatolt dokumentumok elemei között a gazdasági és pénzügyi hatások vizsgálata is megtalálható.¹⁴

2.4. Horvátország

A hatásvizsgálat VI. címe érinti a kis- és középvállalkozásokra gyakorolt hatások elemzését. Ebben a körben a KKV-k érdekeire fókuszáló gazdasági és munkaerőpiaci kérdések vizsgálata történik.¹⁵

2.5. Írország

Az ír hatásvizsgálati rendszer különös figyelmet fordít az ír vállalatok piaci versenyképességére, a nemzetgazdaságra és ebben a körben vizsgálja a szociálisan érzékeny csoportok érintettségét is.¹⁶

2.6. Lengyelország

A lengyel modell szerint a hatások vizsgálata egy 1-10-es skálán történő értékelés keretében valósul meg. A KKV-k, mint gazdasági egységek a nagyvállalatok és a háztartások között helyezkednek el ebben a rendszerben.¹⁷

2.7. Németország

A GGO¹⁸ 44. §-a (*Gesetzesfolgen*) határozza meg azokat az elemeket, amelyeket a hatásvizsgálatnak tartalmaznia kell. Ugyanitt a (d) és az (e) bekezdések a vállalkozásokra gyakorolt hatásokkal foglalkoznak.

2.8. Olaszország

A preferált opció kiválasztása érdekében egy **ún. KKV teszt** is lefolytatásra kerül, melyben a versenyképességi hatások és az uniós normáknak való megfelelés is helyt kap.

¹² Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Közjogi Kutatási Főosztály: *A jogszabály-előkészítés során alkalmazott hatásvizsgálati rendszerek nemzetközi összehasonlító kutatása*, Kutatási Jelentés, 34.o.

¹³ OBECNÉ ZÁSADY PRO HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE (RIA), 2016. Forrás: <https://ria.vlada.cz/wp-content/uploads/Obecn%C3%A9-z%C3%A1sady-pro-RIA-2016.pdf> (Letöltés dátuma: 2023.08.23.)

¹⁴ Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Közjogi Kutatási Főosztály: *A jogszabály-előkészítés során alkalmazott hatásvizsgálati rendszerek nemzetközi összehasonlító kutatása*, Kutatási Jelentés, 65o.

¹⁵ https://zakonodavstvo.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/1.%20RIA%20Law_NN%209011_EN.pdf (letöltés: 2023.08.18.)

¹⁶Regulatory Impact Analysis (RIA) and Related Legislation, 2018. Forrás: <https://www.gov.ie/en/publication/2855d9-regulatory-impact-analysis-ria-and-related-legislation/> (Letöltés dátuma: 2023.08.23.)

¹⁷ Ocena wpływu w rządowym procesie legislacyjnym. Elérhető: <https://www.gov.pl/web/premier/ocena-wplywu-w-rzadowym-procesie-legislacyjnym> (letöltés dátuma: 2023. 08. 16.)

¹⁸ Gemeinsame Geschäftsordnung der Bundesministerien - GGO

IV. FOGLALKOZTATÁSI, MUNKAERŐPIACI HATÁS

1. Nemzetközi kitekintés

A nemzetközi kitekintés keretében szükséges megjegyezni, hogy az Európai Unió hosszú távú stratégiai együttműködést alakított ki nemzetközi szervezetekkel a foglalkoztatás témáját illetően. A nemzetközi szervezetekkel vagy más szervezetekkel, formációkkal (G-7, G-20) való együttműködés segít az EU határain túl is megteremteni a fenntartható társadalmi és gazdasági fejlődés és a tisztességes megélhetés feltételeit, összhangban az európai uniós értékekkel, a szociális jogok európai pillérével és a fenntartható fejlesztési célokkal.

A szociális dimenzió túl a nemzetközi munkajogi normák elfogadásában és felügyeletében történő részvétel is fontos. Az OECD vagy más nemzetközi szervezetek mellett kifejezetten a **Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO)** tevékenysége kiemelhető, az alábbiakra tekintettel.

Az **ILO** nemzetközi munkaügyi normákat alkot, így meghatározza többek között a kényszermunka tilalmát, a munkavállalók szervezkedési szabadságát, a kollektív szerződés kötését.

A szervezet tevékenységével a következő területeket emeli ki hangsúlyosan:

- *a munkaegészséggel- és biztonsággal kapcsolatos szabályozások erősítése,*
- *az egyenlő esélyek és bánásmód érvényesülésének előmozdítása,*
- *a társadalmi kirekesztés elleni harc, valamint*
- *a munkahelyen az emberi méltóság megőrzését szolgáló intézkedések érvényesülésének elősegítése.*

Az Európai Bizottság szakpolitikái, tevékenységei közül a *Foglalkoztatás, szociális ügyek és társadalmi befogadás* pillér kapcsán az európai foglalkoztatási stratégia és a szociális jogok európai pillérét szükséges említeni.

1.1. Európai foglalkoztatási stratégia

A tagállamok 1997-ben megállapodtak arról, hogy közös foglalkoztatáspolitikai célkitűzéseket és célértéket dolgoznak ki. A kialakított stratégia legfőbb célja a **munkahelyek számának és a foglalkoztatás színvonalának növelése** az Unióban.

Az európai foglalkoztatási stratégia ma már az Európa 2020 növekedési stratégia része, és megvalósítása az európai szemeszteren keresztül történik. Az európai szemeszter évente ismétlődő ciklusa elősegíti, hogy szoros szakpolitikai koordinációra kerüljön sor az uniós tagállamok és az uniós intézmények között.

Az európai foglalkoztatási stratégia végrehajtását a Foglalkoztatási Bizottság segíti és az európai szemeszter alábbi négy lépéséből áll:

1. A Bizottság **foglalkoztatási iránymutatásokat** terjeszt elő, amelyeket a tagállami kormányok jóváhagynak, majd az EU Tanácsa elfogad. Az iránymutatások közös foglalkoztatáspolitikai prioritásokat és célértékeket határoznak meg.
2. Az éves növekedési jelentésre építve a Bizottság közös foglalkoztatási jelentést tesz közzé, amelyet az EU Tanácsa fogad el.

3. A jelentés
 - a) az európai foglalkoztatási helyzet elemzésén,
 - b) a foglalkoztatási iránymutatások végrehajtásán, és
 - c) a foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblájának kiértékelésén alapul.
4. A tagállami kormányok nemzeti reformprogramokat nyújtanak be a Bizottsághoz. Az uniós intézmény megvizsgálja, hogy ezek megfelelnek-e az Európa 2020 stratégia céljainak. A nemzeti reformprogramok kiértékelése alapján a Bizottság országjelentésekben elemzi a tagállamok gazdaságpolitikáját, majd országspecifikus ajánlásokat bocsát ki.¹⁹

1.1. A szociális jogok európai pillére

A szociális jogok európai pillére 20 kulcsfontosságú elvet és jogot fogalmaz meg a méltányos alapon és jól működő munkaerőpiacok alátámasztására, a következő három fejezetbe csoportosítva:

i	esélyegyenlőség és munkavállalási jog
ii	tisztességes munkafeltételek
iii	szociális védelem és társadalmi befogadás

A szociális jogok európai pillérére vonatkozó **cselekvési terv** körvonalazza azokat a konkrét intézkedéseket, amelyek valóra hivatottak váltani a pillér 20 alapelvét. Az intézkedések megvalósításához a tagországok és az EU közös erőfeszítésére és a civil társadalom aktív részvételére lesz szükség.

A **cselekvési terv három uniós szintű célt tűz ki 2030-ig** a foglalkoztatás, a készségek és a szociális védelem területén.

1. *Foglalkoztatás*: 2030-ra a 20 és 64 év közötti lakosság legalább 78%-ának foglalkoztatottnak kell lennie.
2. *Képzés*: 2030-ra a felnőtt lakosság legalább 60%-ának évente részt kell vennie valamilyen képzésben/oktatásban.
3. *A szegénység csökkentése*: a szegénység vagy társadalmi kirekesztés által fenyegetett lakosság számának legalább 15 millióval történő csökkentése.²⁰

A cselekvési terv nyilvános konzultáción alapul. A cselekvési tervhez kapcsolódó legújabb kezdeményezések:

A platformalapú munkavégzésről az uniós szociális partnerekkel folytatott konzultáció első szakasza

A platformalapú munkavégzés fokozott rugalmasságot, munkalehetőségeket és többletjövedelmet kínálhat, többek között azoknak, akiknek nehezebben tudnak belépni a hagyományos munkaerőpiacra.

¹⁹Európai foglalkoztatási stratégia. Az Európai Bizottság weboldala. Forrás: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=hu&catId=101> (Letöltés dátuma: 2023.08.23.)

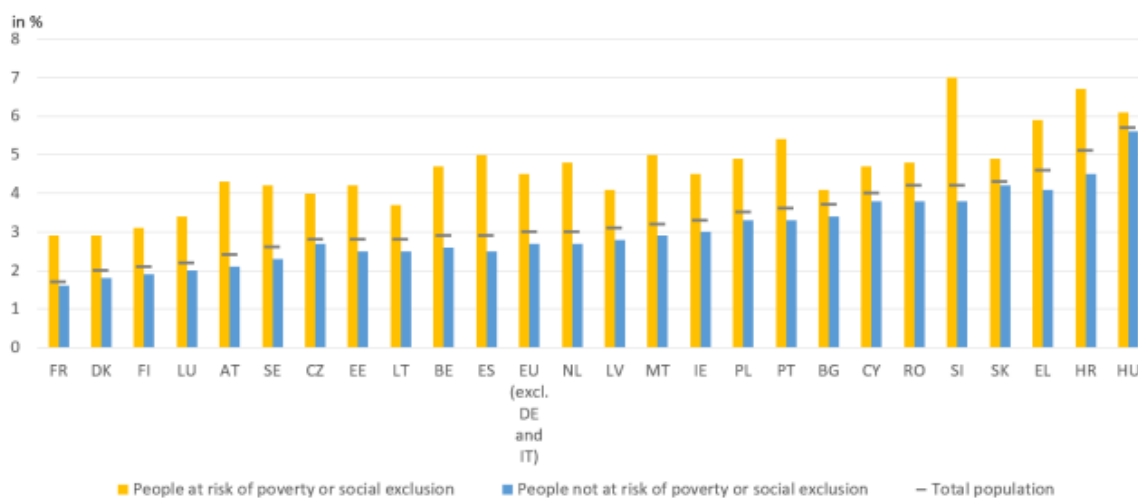
²⁰The European Pillar of Social Rights Action Plan. Az Európai Bizottság weboldala. Forrás: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1607&langId=en> (Letöltés dátuma: 2023.08.23.)

A platformmunka bizonyos típusai azonban bizonytalan munkakörülményekhez is társulnak, ami a szerződéses megállapodások átláthatóságának és kiszámíthatóságának hiányában, egészségügyi és biztonsági kihívásokban, valamint a szociális védelemhez való elégtelen hozzáférésben tükröződik. A platformmunkával kapcsolatos további kihívások közé tartozik annak határon átnyúló dimenziója és az algoritmikus menedzsment kérdése.

A koronavírus-válság felgyorsította a digitális átalakulást és a platformos üzleti modellek terjedését a belső piacon. Egyes platformok fontos szerepet játszottak a szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosításában a zárlatok közepette. Ugyanakkor az egészségügyi válság még jobban rávilágított az olyan területeken dolgozó emberek kiszolgáltatott helyzetére, mint a platformgazdaság, mind az egészségügyi és biztonsági kockázatoknak való kitettség, mind a szociális védelemhez és juttatásokhoz való korlátozott hozzáférés tekintetében.

A szociális partnerekkel folytatott első szakaszban folytatott konzultáció célja az volt, hogy felkérje az európai szociális partnerek véleményét a platformmunka munkakörülményeinek javítására irányuló lehetséges uniós fellépés szükségességéről és irányáról.

Chart 12 – Median expenditure on digital communications across households in total population, AROPE and not AROPE, 2015 (% of disposable income)

Forrás: COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT - REPORT ON ACCESS TO ESSENTIAL SERVICES IN THE EU (44. old.)

Stratégia a fogyatékos személyek jogainak érvényre juttatásáért (2021–2030)

Az Európai Bizottság 2021 márciusában elfogadta a fogyatékosággal élő személyek jogainak érvényre juttatását szolgáló stratégiát a 2021 és 2030 közötti időszakra. A stratégia célja, hogy Európában minden fogyatékos személy ugyanolyan esélyekkel élhessen, és ugyanúgy részt vehessen a társadalomban és a gazdaságban, mint mások, valamint szabadon mozoghasson az EU-ban, függetlenül attól, hogy ehhez milyen támogatásra van szüksége.

A stratégia figyelembe veszi a fogyatékoságok sokféleségét, beleértve a hosszú távú fizikai, értelmi, szellemi vagy érzékszervi károsodásokat (a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 1. cikkével összhangban), amelyek gyakran láthatatlanok.

A stratégia a fogyatékossgal élő nők, gyermekek, idősök, menekültek és társadalmi-gazdasági nehézségekkel küzdő személyek többszörösen hátrányos helyzetéből adódó kockázatokkal is foglalkozik **összhangban az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendjével és fenntartható fejlődési céljaival.**

Az új stratégia ezért nagy léptékű intézkedéseket és kiemelt kezdeményezéseket irányoz elő különböző területeken, és számos prioritást vázol fel, így például az akadálymentességet, a tisztességes életminőség és önálló életvitel, az egyenlő részvétel elvét, és a fogyatékos személyek jogainak előmozdítását világszerte.

A stratégia az alábbi kezdeményezéseket emeli ki.

1. AccessibleEU központ: tudásbázis, mely ágazatokon átívelő információkkal és bevált módszerekkel szolgál az akadálymentesség témájában.
2. Európai fogyatékossgai igazolvány: az Európai Bizottság valamennyi uniós országban alkalmazandó európai fogyatékossgai igazolvány létrehozását fogja javasolni. Az igazolvány megkönnyíti a fogyatékossgal élő személyek számára, hogy megfelelő támogatást kapjanak, amikor az Európai Unió egy másik országába utaznak vagy költöznek.
3. Az önálló életvitel és a közösségbe való beilleszkedés előmozdítását ajánló iránymutatás: arról, hogy a fogyatékos személyek akadálymentes, támogatott lakóhelyen élhessenek a közösségben, vagy továbbra is otthon élhessenek.
4. A fogyatékossgal élő személyek számára kiváló szociális szolgáltatásokat garantáló keretrendszer (2024-ben valósul meg).
5. A fogyatékossgal élő személyek munkaerő-piaci esélyeit javító csomag.
6. Fogyatékossgügyi platform: A fogyatékossgügyi platform összefogja az egyezmény végrehajtásáért felelős nemzeti hatóságok, a fogyatékos személyeket képviselő szervezetek és a Bizottság munkáját, támogatja a stratégia megvalósítását, elősegíti az együttműködést és az információcserét az egyezmény végrehajtása során.
7. Az Európai Bizottság megújult humánerőforrás-stratégiája – a bizottsági humánerőforrás-stratégia többek között olyan intézkedésekkel is bővül, amelyek előmozdítják a sokszínűséget és a fogyatékos személyek befogadását.

Ajánlás a foglalkoztatás hatékony és aktív támogatásáról (EASE)

Az ajánlás iránymutatásokat határoz meg az uniós tagállamok számára **a foglalkoztatás hatékony és aktív támogatásának biztosítása céljából** a következők tekintetében:

- a munkahelyteremtő fellendülés előmozdítása,
- a készségfejlesztés ösztönzése,
- az emberek támogatása az új minőségi munkahelyekre való átállásban.

A tagállamok ideiglenes és állandó intézkedéseket ötvöző, koherens szakpolitikai csomagokat hoznak/hoztak létre a világvjárvány kezelése, valamint **a zöld és digitális átállásra való felkészülés céljából**, e csomagoknak a következő EASE-intézkedésekből kell állniuk:

- munkaerő-felvételi és átmenetet támogató ösztönzők és vállalkozástámogatás,
- továbbképzési és átképzési lehetőségek, valamint támogatási intézkedések,
- a foglalkoztatási szolgálatok által a munkahelyváltáshoz nyújtott fokozott támogatás.

Az intézkedéseket a következőkkel kell kiegészíteni:

- az országspecifikus ajánlások végrehajtása az európai szemeszter keretében,
- a gazdasági ágazatokban és régiókban a készségigények feltérképezése az új európai iparstratégia és az európai zöld megállapodás figyelembevételével,
- kiemelt figyelem **a zöld és a digitális átállásra**, a hátrányos helyzetű és alulreprezentált csoportokra, valamint a nemzeti energia- és klímatervekre,
- arra ösztönözni a munkáltatókat és a munkavállalók képviselőit, hogy **előre jelezzék a humántőke-igényeket**, összhangban a változásra való felkészülésre és a szerkezetátalakításra vonatkozó uniós minőségi kerettel,
- bevonni a szociális partnereket a különféle szakpolitikák kialakításába, végrehajtásába és értékelésébe.

V. BIZTONSÁG, VÉDELEM

A nemzetbiztonság és honvédelem nem tekinthető tipikus hatásvizsgálati kérdésnek. A nemzetközi gyakorlatban ezért nem is találhatunk gyakori vonatkozó példát.

1. Csehország

A cseh hatásvizsgálati útmutató a „10.11 A nemzetbiztonságra vagy a védelemre gyakorolt hatások” cím alatt nevesíti ezen célokat.

Meg kell határozni, hogy az állam biztonságára vagy védelmére gyakorolt hatás jogszerű-e az adott állam számára, valamint a szabályozás relevanciája vizsgálendő.²¹

2. Lengyelország

Az egyéb hatásvizsgálati kérdések között a katonai érintettség vizsgálata is szerepel.²²

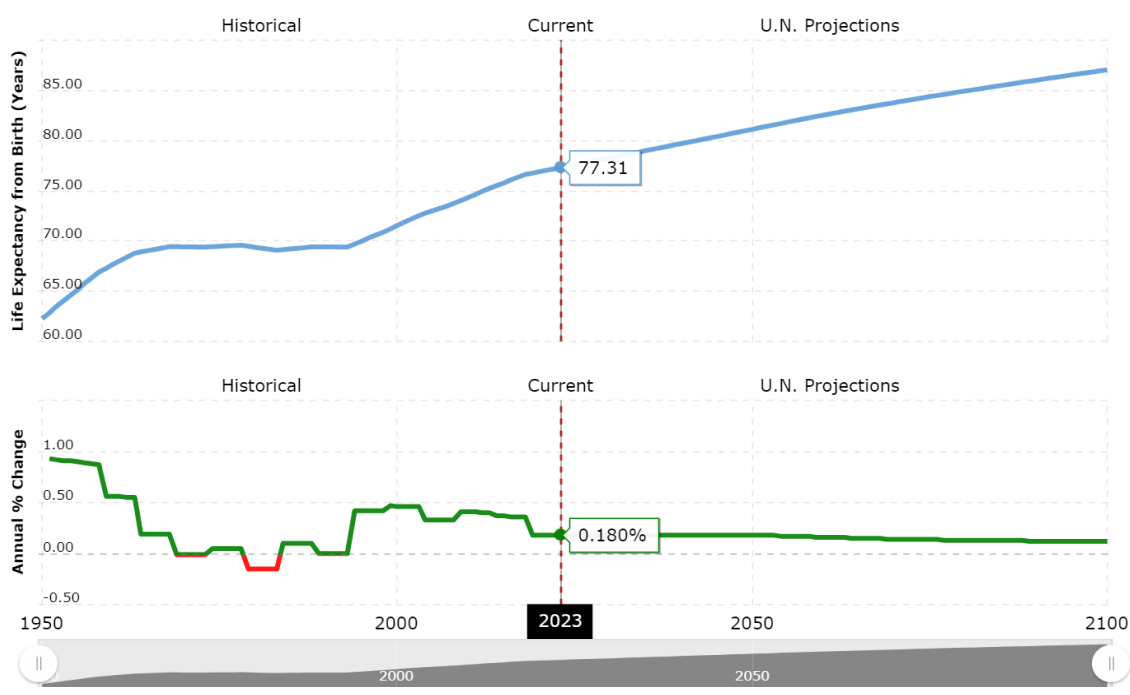
²¹ [OBECNÉ ZÁSADY PRO HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE \(RIAA, 2016. Forrás: <https://ria.vlada.cz/wp-content/uploads/Obecn%C3%A9-z%C3%A1sady-pro-RIA-2016.pdf> \(Letöltés dátuma: 08.26.\)](https://ria.vlada.cz/wp-content/uploads/Obecn%C3%A9-z%C3%A1sady-pro-RIA-2016.pdf)

²² Ocena wpływu w rządowym procesie legislacyjnym. Forrás: <https://www.gov.pl/web/premier/ocena-wplywu-w-rzadowym-procesie-legislacyjnym> (Letöltés dátuma: 08.26.)

VI. EGÉSZSÉGHA TÁSOK

1. Nemzetközi mutatók

A várható élettartam Magyarországon az **ENSZ** becslése alapján 77,31 év, amely 0,18 %-os növekedést jelent a 2022-es évhez képest.

A várható élettartam Magyarországon 1950-2023 (ENSZ). Kép forrása: <https://www.macrotrends.net/countries/HUN/hungary/life-expectancy#:~:text=United%20Nations%20projections%20are%20also,a%200.18%25%20increase%20from%202021.> (Letöltés dátuma: 2023.08.23.)

2. Az egészséghatások értékelését segítő szervezetek/intézmények

Az **EUnetHTA** módszertani iránymutatásai az *egészségügyi gazdasági értékelésekhez*.

Az **Országos Kórházi Főigazgatóság**, mely többek között megvalósította Az **Európai Egészségügyi Technológiaértékelés Hálózat** (European network for Health Technology Assessment - EUnetHA) által fenntartott technológia értékeléssel foglalkozó európai intézmények közötti együttműködés című projektet a technológiaelemzés módszertanának európai szintű harmonizálása, valamint az egészségügyi technológiai értékelés (HTA) területén egy hatékony és fenntartható együttműködés bevezetése céljából.

A(z) **DG SANTE** (Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Főigazgatóság) hozzájárulhat a megfelelő uniós szintű *egészségpolitikai érdekelt felek azonosításához*, akik segíthetnek az egészségre gyakorolt lehetséges hatások meghatározásában vagy értékelésében. *A környezeti hatásokhoz kapcsolódó egészségügyi hatások* esetében pedig a **DG Environment** (Környezetvédelmi Főigazgatóság).

VII. DIGITALIZÁCIÓ

1. Nemzetközi példák

A digitalizáció, mint hatásvizsgálati kérdéskör felvetése a vizsgált országok eljárásaiban jellemzően kevés helyen kap szerepet. Ennek oka az, hogy viszonylag friss területről van szó, a folyamatosan változó technikai készültséget a jogalkotás – és ezáltal a hatásvizsgálat is – nehezen éri utol.

A közvetlen környezetünkben, a közép-kelet európai színtéren két ország is fontos elemzési szempontként vette figyelembe a digitalizáció és annak hatásainak mérését.

1.1. Lengyelország

A hatásvizsgálati lap 10. szekciója – *Wpływ na pozostałe obszary* (Más területekre gyakorolt hatás) – kérdései között az *informatyzacja*, azaz a „számítógépesítés” kérdése az informatikai rendszerekbe korábban bevitt adatok más informatikai rendszerek által megengedett legnagyobb mértékű ésszerű felhasználására fókuszál.²³

1.2. Szlovákia

A szlovák jogalkotási törvény 7. § (3) bekezdése hatásvizsgálati záradékot ír elő, amelyre nézve az Egységes Módszertan tartalmaz részletszabályokat. Ennek 6. számú melléklete kifejezetten a társadalom „komputerizációjára” koncentrál.²⁴

1.3. Csehország

A cseh hatásvizsgálati útmutató szerint a digitalizáció a hatásvizsgálati lapon ugyan nem kerül a kiemelt vizsgálati szempontok között nevesítésre, de a nemzetbiztonsági kérdéseknél bemutatásra kerül az **e-kormányzás** biztonságosságának kérdése.²⁵

²³ Ocena wpływu w rządowym procesie legislacyjnym. Forrás: <https://www.gov.pl/web/premier/ocena-wplywu-w-rzadowym-procesie-legislacyjnym> (Letöltés dátuma: 08.26.)

²⁴ Jednotná metodika na posudzovanie vybraných vplyvov, 2023. Forrás: <https://www.mhsr.sk/uploads/files/VaOmcBBY.pdf?csrc=14852977946287416517> (letöltés dátuma: 2023. 08. 13.) (Letöltés dátuma: 2023.08.18.)

²⁵ **OBECNÉ ZÁSADY PRO HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE (RIAA, 2016.** Forrás: <https://ria.vlada.cz/wp-content/uploads/Obecn%C3%A9-z%C3%A1sady-pro-RIA-2016.pdf> (Letöltés dátuma: 08.26.)

VIII. ENERGIAÜGY

1. Nemzetközi kitekintés

1.1. Német Energiaügyi Stratégia

A német energiapolitikai célkitűzések megtételére 2016-ban került sor. Eszerint a villamosenergia-fogyasztás 52%-át 2030-ig megújuló energiaforrásból kell fedezni. Az energiaszektorban az üvegházhatású gázok kibocsátásának legalább 61%-os csökkentését tervezik 1990-hez képest. A megcélzott kibocsátási folyosó 175-183 Mt CO₂-egyenérték. Ezen kívül vállalták 2030-ig a 37 évnél idősebb élettartamú széntüzelésű erőművek leszerelését.²⁶

Még 2002-ben történt az a vállalás, hogy 2022-ig kivezetik az atomenergia felhasználását a német energiamixből, de ennek megvalósulása végül 2023. április 15-éig teljesült.²⁷

Az atomerőművek okozta kiesést Németország jelentős részben széntüzelésű erőművekkel pótolja. A szén részaránya a német áramtermelésben 24 %-ról 31 %-ra nőtt az elmúlt két évben, és a növekvő tendencia várhatóan a jövőben is folytatódik.²⁸ Ezen felül a német gazdaság további – főként francia – atomenergia behozatalára szorul. Földgáz esetében az import az Egyesült Államok felől érkezik.

1.2. Uniós Energiaügyi Stratégia

Az Európai Unió számára a közös energiaügy a kezdetektől fogva fontos kérdés. A szövetség alapjait lerakó 1952-es Európai Szén- és Acélközösség valamint az 1958-as EURATOM szerződés is abba az irányba mutatott, hogy az energiahordozók kitermelése, felhasználása és elosztása érdekében az európai országoknak együtt kell működniük.

Az EU kialakulásáig még sok lépésen keresztül vezetett az út és az együttműködés területei bővültek a későbbiek során.

Nagyon lényeges kérdés a külső szállítóktól való függőség, ugyanis jelenleg az EU országai a teljes energiaigényük 50 százalékát importból fedezik. Ha nem változik az energiapolitika, ez az arány 20-30 év múlva elérheti a 70 százalékot.²⁹

²⁶Folgenabschätzung zu den ökologischen, sozialen und wirtschaftlichen Folgewirkungen der Sektorziele für 2030 des Klimaschutzplans 2050 der Bundesregierung, 2018. <https://www.oeko.de/fileadmin/oekodoc/Folgenabschaetzung-Klimaschutzplan-2050.pdf> (Letöltés dátuma: 2023.08. 18.)

²⁷ CSERNIK-VARGA Adrienn: Atomenergia kiiktatva – Hogyan tovább, Németország? 2023. Forrás:<https://www.napi.hu/nemzetkozi-gazdasag/atomenergia-nemtorszag-klimapolitika-energia-megujulo.770061.html> (Letöltés dátuma: 2023.08.18.)

²⁸Mutatjuk a német atomstop következményeit. Magyar Nemzet, 2023. Forrás: <https://magyarnemzet.hu/gazdasag/2023/04/mutatjuk-a-nemet-atomstop-kovetkezmenyeit-video> (Letöltés dátuma: 2023.08.18.)

²⁹ HALAVAY Richárd: Az EU energiapolitikája. Forrás: https://www.energiainfo.hu/az_eu_energiapolitikaja-5008/ (Letöltés dátuma: 2023.08.18.)

Az energiapolitika területén az EU előtt álló kihívások között olyan problémák szerepelnek, mint

- a növekvő importfüggőség,
- a korlátozott diverzifikáció,
- a magas és változékony energiaárak,
- a növekvő globális szintű energiaigény,
- a termelő és a tranzitországokban fennálló biztonsági kockázatok,
- az éghajlatváltozásból fakadó növekvő fenyegetettség,
- a dekarbonizáció,
- az energiahatékonyság területén elért lassú előrehaladás,
- a megújuló energiaforrások részesedésének növelésével kapcsolatos kihívások, valamint
- az energiapiacok nagyobb átláthatóságának, további integrációjának és összekapcsolódásának szükségessége.

Az uniós energiapolitika középpontjában az integrált energiapiacra, az energiaellátás biztonságára és az energiaágazat fenntarthatóságára irányuló különféle intézkedések állnak.³⁰

2. Nemzetközi hatásvizsgálati példák

Ahogy a **Better Regulation** által felállított toolbox kérdések is az energiaügy által érintett hatásvizsgálat szempontokat elsősorban a környezetvédelmi kérdésekkel együtt - gyakran azok alá csoportosítva - ismerteti, több ország hatásvizsgálati útmutatója is ezt az irányt követi.

Környezeti szempontból az alábbi vizsgált országok hatásvizsgálati gyakorlata fordít kiemelt figyelmet a jogszabályalkotás során a várható hatásokra: Csehország, Franciaország, Írország, Horvátország, Lengyelország, Olaszország, Szlovákia, Szlovénia.

Kifejezetten energiaügyi hatásvizsgálat pedig az alábbi országok hatásvizsgálati rendszerében kap szerepet.

2.1. Horvátország

Az orientáló kérdések között az alábbi specifikus kérdések találhatóak:

Gazdasági kérdések:

- Elősegíti-e az új termelési módszerek, technológiák, termékek bevezetését és elterjedését
- Ösztönzi vagy korlátozza az akadémiai vagy ipari jellegű kutatást?
- Elősegíti a jobb termelékenység/erőforrás hatékonyságot?³¹

³⁰Energiapolitika: általános elvek. Az Európai Parlament weboldala. Forrás: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/68/energiapolitika-altalanos-elvek> (Letöltés dátuma: 2023.08. 18.)

³¹ https://zakonodavstvo.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/1.%20RIA%20Law_NN%209011_EN.pdf (letöltés: 2023.08.18.)

Környezeti kérdések:

- Hatással van-e a gazdaság szükségleteit kielégítő energiaforrásokra?
- Növeli vagy csökkenti az energia és üzemanyag iránti keresletet?
- Kihatással van-e a megújuló energiaforrások felhasználására?

2.2. Szlovénia

A Kormány hatásvizsgálati eljárásrendje visszautal a „másodlagos joganyagra”, és kimondja, hogy a hatásvizsgálatnak többek között a fejlesztési tervdokumentumokra gyakorolt hatásokat is vizsgálni kell.³²

2.3. Csehország

A cseh hatásvizsgálati útmutató 10.7. pontjában az energiafelhasználás és -hasznosítás módjai és a megújuló erőforrások elemzése is szerepet kap.³³

³² Poslovnik državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17, 46/20, 105/21 – odl. US, 111/21 in 58/23). Elérhető:

http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=POSL34&fbclid=IwAR0-cKZUXibYthb_3SWqUWJiV0fjOmvGUO4a5UOAG-OSYHAdWGWVwF5hN_U

³³ OBECNÉ ZÁSADY PRO HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE (RIA), 2016. Forrás: <https://ria.vlada.cz/wp-content/uploads/Obecn%C3%A9-z%C3%A1sady-pro-RIA-2016.pdf> (Letöltés dátuma: 2023.08.23.)